

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO

KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.

Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za $\frac{1}{4}$ strani 18 K, za $\frac{1}{8}$ strani 9 K, za $\frac{1}{16}$ strani 5 K, $\frac{1}{32}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Polom nemškonacionalne politike Avstro-Ogrske.

Leta 1866. so Prusi za hrbtom napadli Avstrijo, ko je imela dela s Sardinijo in italijanskimi uporniki. Vrgla jo je iz Nemčije po zmagi pri Kraljevem Gradcu. Avstrija pa ni razumela, da je nje poklic biti slovanska država. Silila je Nemčiji pod krilo. Sklenila je z njo zvezo in v vseh vprašanjih isto podpira. Nemčija je vsemu svetu napoti s svojo usiljivostjo, zato jo vse sovraži. Ker Avstro-Ogrska vedno Nemčiji pomaga, tudi njo vsi sovražijo. Angleže in Francoze smo si nakopali za sovraže, ker smo podpirali Nemce, ne da bi kaj imeli od tega. Radi Nemčije sovraži vsa Evropa Avstro-Ogrsko!

To se zdaj jasno kaže: S Srbi danes simpatizuje ves svet. Rusija, Francija, Anglija, Italija jo hočejo na mednarodni konferenci podpreti. Zato se Avstro-Ogrska boji konference, ki je jamstvo miru.

Ob 12. uri je obrat še mogoč. Proč z nemškonacionalno politiko, ki pravi, da Avstrija brez Nemčije živeti ne more. Proč z nemškimi državniki, priznajmo se kot slovanska država, ki privošči drugim Slovanom življenje. Pridružimo se družbi miru, ki sestaja iz vseh narodov razun Nemčije, ki povsod združbo dela in sili, kamor nima pravice. Tak preobrat bi ne bil nečasten, ampak možato priznanje dosedanje temeljne napake. Avstro-Ogrska s slovansko vodilno politiko ne bo zabredla nikdar v vojno, nemškonacionalna politika pa jo je privedla v boj, ki je vsem nesimpatičen in v katerem stoji vsa Evropa proti nam. Verujemo, da pride spoznanje, če ne že zdaj, pa potem, ko bo preteklo krvi na potoke.

Politične vesti.

Avstrija in Srbija. Srbija je odgovorila, a odgovor ne zadovoljuje Avstrije. Ta je želela jasno in določno izjavo, da se Srbija brezpogojno odpove za-

htevam, ki jih je stavila po aneksiji Bosne in Hercegovine in, da poneha z oboroževanjem. V slučaju povoljnega odgovora bi bila Avstrija pripravljena stopiti v direktna pogajanja v Srbi ter jih primerno odškodovati na gospodarskem polju. Srbija naj bi se torej odpovedala vsem svojim željam in se zadovoljila le s tem, kar ji je voljna Avstrija sama dati! — Srbija se za te ponudbe Avstrije ni zmenila, pravi namreč le, da od Avstrije ne zahteva ničesar, a, da so le velesile zanjo merodajne. Prosi, da posredujejo v njeni zadevi velesile. Sodbi velesil se podvrže Srbija brezpogojno. Avstrija smatra ta odgovor za izzivanje in noče priznati, da bi velesile imele pravico vmešavati se v to zadevo. Avstrijo ščuva Nemčija, ki pravi, da je neomejno udana svoji zaveznici. — Rusija pa je zaščitnica Srbov in vedno jasneje se kaže, da je srbska zadeva obenem tudi ruska in vseslovanska. Rusija je poslala vsem velesilam nujen predlog, naj vplivajo na Avstrijo, ker s tem preprečijo svetovno vojno. — Tudi druge velesile se zavzemajo za Srbe. Francija kot zaveznica Rusije, Italija in Anglija podpirajo Srbijo tudi dejansko s tem, da ji dovažajo vojnih potrebščin in vplivajo na Turčijo, ki je hotela preprečiti uvoz streliva skozi svoje ozemlje, da je konečno dovolila prevoz istega. — Splošni položaj je silno nevaren in odločitev je blizu. Ali nam prinese vojno ali sporazumljenje, to še ni jasno. Mirna rešitev je — po sedanji napetosti sklepajoč — skoro neverjetna!

Vojna je na pragu! Iz Dunaja se poroča: V merodajnih krogih so izgubili vsako nado, da bi bilo mogoče ohraniti mir. Forgach bo sicer še enkrat interveniral v Belgradu, toda vsi kompetentni faktorji so prepričani, da tudi ta korak ne bo imel uspeha. Zato se povsodi že računa z vojno kot sklenjeno stvarjo. Izbruh vojne je vprašanje najkrajšega časa.

Srbski vojni svet. Belgrad, 17. marca. Vojni svet je imel v navzočnosti prestolonaslednika Gjorgja in vojnega ministra generala Živkovića sejo. Sklenil je obvestiti kralja Petra, da je vsa armada priprav-

ljena za vojno in da želi, da bi mogla v svoji sredi pozdraviti prestolonaslednika Gjorgja. V diplomatskih krogih komentirajo ta sklep vojnega sveta kot najzanesljivejši znak, da izbruhne vojna v najkrajšem času.

Radiotelegrafska postaja v Nišu. Vojno ministrstvo je odredilo, da se ima v Nišu urediti brezžična brzojavna postaja.

Vojne priprave v Srbiji. Belgrad, 17. marca. Med prebivalstvom vlada velikansko razburjenje ker se splošno pričakuje, da izbruhne vojna v najkrajšem času. Tujci zapuščajo mesto. Vojna uprava nadaljuje z nervozno hitrostjo oboroževanje. Na železniških progah vozijo dan in noč posebni vlaki, obloženi z vojnim materialom in streljivom. Na bosansko mejo odhajajo neprestano nove čete. Srbska armada se umakne iz pozicij ob Savi in Donavi ter se koncentrira ob Drini in v notranjosti. Prestolonaslednik Gjorgje odpotuje te dni na bosansko mejo, kjer prevzame poveljstvo posebnega vojaškega oddelka. Odločitev o vojni pade prihodnji teden.

Dopisi.

Iz Črnega vrha nad Idrijo. V zadnjem času smo brali v „Sl. Narodu“ notico, kako pristransko je delil podpore črnovrški Rudolf pogorelcem. V roke nam je prišel tudi „Slovenec“ št. 49, kjer se je Rudolf prav res pošteno pral. Ta „žehta“ pa ni oprala moža. Pravi, da se je dotični osmešil, ki je javil „Sl. Narodu“, da je Rudolf zgubil zaupanje pri vladnih krogih. Vpra-

šamo c. kr. okrajnega glavarja, zakaj je prišel v Črni vrh, ali je prišel, da bo delil državno podporo ali je prišel zato, da ga imajo klerikalci v zasmeh. Kakor trdi „Slovenec“, nista imela ne glavar in ne župan Rudolf ničesar opraviti pri tej stvari, to je opravljala edino neka zato imenovana komisija iz treh mož. Dobro, zato si pa usojamo poprašati, ali je imela ta imenovana komisija opraviti tudi z onimi podporami, katere so se od dobrodelnih ljudi nabrale po občinah in po cerkvah? Koliko ste vsega dobili? Kar je gospod župnik posameznim materam po kuhinjah raznesel, je bilo tako pičlo, da se ne spleča govoriti. — Prosimo, naj „Slovenec“ še to javno pove, koliko je prišlo denarja od te ali one občine, drugače bo kdo v veri, da se je kje kaj prijelo. — Kar se tiče pošte v Črnem vrhu se je pa Rudolf, c. kr. poštar res prav osmešil, ker pravi, kako pravilno je vse na njegovi pošti. Kedaj pa je napravila izpit njegova dekla, saj vemo, da je namesto njega, ko je šel na lov, pošto opravljala? Ali se ni že morebiti kako pismo ali kak napreden časopis konfisciral na Črnovrški pošti?

Iz Št. Petra na Krasu 15. marca 1909. Minulo je vže 20 let, odkar je tukajšno županstvo prosilo slavni deželni odbor, da naj se na podlagi dokazanih potreb dovoli okrožni zdravnik s sedežem v Št. Petru na Krasu. Na podlagi te prošnje je bilo tudi 1889 mesto okrožnega zdravnika s sedežem v Št. Petru razpisano. Ker se pa nihče za to službo oglasil ni, je bilo to mesto zopet razpisano v „Slov. Narodu“ 30. maja 1889 s sedežem v Št. Petru, eventuelno v Postojni. Omeni se pa, da takrat v Št. Petru še ni bilo lahko

Listek.

Nekaj cerkvene zgodovine.

(Dopis iz Žirov.)

Ker moč klerikalizma na Slovenskem v zadnjem času navidezno narašča vsled premajhne ali enostranske izobrazbe našega ljudstva in naši duhovniki in drugi nevedni ali hinavski pristaši tako imenovane S. L. S. kaj radi povdarjajo, da so klerikalci najboljša, najdelavnejša stranka za blagor nižjega ljudstva, da so vse, kar je dobrega in lepega pri nas, napravili duhovniki itd. zato mislim, da je potrebno, da tudi „Notranjec“, ki je kmečki list, namenjen naprednim, zavednim in samostojnim Notranjcem objavi nekaj potez iz cerkvene zgodovine, zlasti one iz dobe srednjega veka, ko je bila katoliška cerkev na vrhuncu slave in moči, ko je bil papež kralj vseh kraljev, tako, da so se vsi drugi vladarji in mogotci bali njegove moči, se tresli pred njo, drugi duhovniki pa so imeli med prostim ljudstvom veljavo in največjo moč in vpliv. Ker je obseg lista majhen, zato bomo le na kratko pregledali. Samo nekaj, kako se je godilo takrat kmetom in sploh nižjemu ljudstvu, ko so gospodarili nad nami nemški graščaki

in duhovniki, koji bi radi še dandanes ako bomo dosti nevedni, ker ti možje prihajajo med nas v ovčjih oblačilih in nam obetajo vse dobro na zemlji, po smrti pa še nebesa, ako se njim vdamo. Poglejmo torej dobo:

Ko grmade so svete plamtéle!
In ko žrtve so misli svobodne na njih
Bogu v slavo proklete gorele!

Dokler so prve kristjane še rimski cesarji preganjali, je bila cerkev slabotna in brez pravne politične moči. To je bilo nekako krog tristo let po Kristusu. (Prve kristjane so preganjali kot državni nevarne ljudi, prekucuhe, ki hočejo zavreči staro vero in stari red in napraviti nekaj novega, prav tako, kakor preganjajo danes anarhiste, nihiliste itd. zlasti na Ruskem. Klerikalci preganjajo tudi pri nas z vso strastjo vsakogar, kdor si upa nastopiti samostojno proti njim in se noče slepo pokoravati njih dogmam in nesmiselnostim.) Dokler so kristjane preganjali, so se ti tudi zvesto držali vzvišenih nauk Kristusovih, kojih glavna smer je pravda in človekoljubje, kakor hitro pa je bila cerkev državno priznana in varovana, rastla je moč papežev, katerim je bilo potem več za posvetno moč in vlado kakor za vero. Da si posvetno moč ohranijo in zagotovijo, pričeli so neusmiljeno preganjati vsakogar, kdor se ni hotel

stanovanje dobiti, a danes se dobi za gospoda zdravnika primerno stanovanje brez težave. Kakor je torej razvidno, je slavni deželni odbor vže takrat priznal potrebo okrožnega zdravnika s sedežem v Št. Petru. Ako se pa pomisli, kake spremembe so nastale od tistega časa tukaj na Pivki in v sosednih občinah, mi ni treba povdarjati veliko potrebo, da se že skoraj ustanovi sedež okrožnega zdravnika v Št. Petru na Krasu. Gospod zdravnik bi si zamogel pridobiti veliko prakso s sedežem v Št. Petru. Imel bi oskrbovati celo košansko in pivsko dolino, Suhorje in Strožno brdo. Velikokrat pa tudi tukaj bivajoči izletniki potrebujejo zdravniške pomoči. Zgodi se tudi, da popotniki, ki se pripeljejo po železnici zahtevajo zdravnika. Ni dolgo od tega, ko je izstopil na tukajšnji postaji bolen popotnik ter zahteval zdravnika. Ko se mu je povedalo, da tukaj ni zdravnika je obupno zaklical: „Umreti bom moral brez zdravniške pomoči.“ Popotnik je tudi resnično po kratkih minutah za vselej zaspal. Ako se pomisli, da so bolezni kakor tudi porodi, ki takoj brez odlašanja zahtevajo zdravniške pomoči, se mora potreba zdravnika priznati brez oporekanja. Kdor pozna tukajšne kraje in okoliščine, mora priznati, da je sedež okrožnega zdravnika neobhodno potreben v Št. Petru na Krasu. Da bi slavni deželni odbor vendar ustanovil sedež okrož. zdravnika v Št. Petru na Krasu!

Iz Žirov. Dandanes klerikalci veliko debatirajo poleg pijače v gostilni. Vspeh je sovraštvo. Dokaz temu je tudi 4. številka Domoljuba, ki kramlja kot stara ženska. Klerikalec ve, da ima duševnih zmožnosti le tisti, ki je

prejel „navdihnjenje“ od zgoraj v „skrivnem razodetju.“ V „Rimskem katoliku“ pa je neki toliko poučnega, da postane oni, ki ga bere bolj učen kot vsak profesor modroslovja. Izza decemberskih volitev so prejeli naši klerikalci na klerikalnem zaupnem shodu „šarže“, vsak po svoji zmožnosti. Ponosno so sedeli v hotelu Union pri kosilu držeč nož in vilice češ: „Že imamo v rokah krmilo deželne vlade.“ Prišedši domov, poskusijo svojo srečo. Kralja žirovskega vrha se je polotila prevzetnost, da ni zadovoljen, želel je postati „cesar“. Takozvani „zajci“ študirajo, da bi se proglasili „generalom“, zloglasni Arhar je avanziral za majorja. Končno je ljudstvo zapazilo njih visoke nosove, njih smešno prešernost. Zdaj pa ti „vladarji“ niso zmožni drugega dela kot obdelavati drugače mislečega človeka, češ: „Nam se je voz polomil, pazimo, da sovražniki ne pripeljejo blaga na glavno cesto.“ Želimo tem možem, ker se je tako močno razvil njih vladajoči duh, naj skrbe, da ne bodo nosile njih soproge hlač. Kaplan Perko pa močno nadkriljuje polovične učenjake. Ker je bil duševni siromak, jo je popihal v lemenat, tam se je tako izobrazil, da mu je mogoče vleči nevedne za nos. Uči, da je treba vse zatreti, kar ne leze in gre po klerikalno. Ogibati se je treba neklerikalca. Rekli ste, da zato, ker se mora gnilo odstraniti od zdravega. Odgovorimo vam: Mi smo tako zdravi, da se vaša gniloba nas ne prime — a vi ste bolehn, ker se bojite — in prav je tako: Po suhoparnih dnevih je ostrejši veter potreben, da postane zrak čist! Drevje se mora očistiti vničujočega mrčesa.

Iz Begunj pri Cirknici. Kmetska hranilnica in posojilnica v Begunjah pri Cerknici

slepo uklanjati njihovim poveljem in dogmam, ktere so določevali v Rimu in na cerkvenih zborih.

Papež Inocencij III. je (1198—1216) napovedal in priporočal križarsko vojsko proti raznim verskim sektam. Morilo se je brezsrčno in kruto v imenu „svete vere“. Tako so na primer v mestu Bezierz samem pobili in poklali „kristjani“ dvajset tisoč ljudi in cistercijanski opat Arnold je pridigoval: „Pobijte vse, saj Bog pozna svoje!“ V Tuluzi so ustanovili papežev inkvizicijski sod, kateri naj bi s trpinčenjem in grmadami „krivoverce“ spreobrnili. Tukaj ima svoj početek preiskovanje krivovernih zlob, sodišče krivovercev ali „sanctum officium“ t. j. versko ali sveto sodišče. Na četrtem lateranskem cerkvenem zboru l. 1215. naročilo se je škofom zasledovanje in preganjanje in vsaka podlost je veljala kot Bogu dopadljivo delo. Ker je pripadalo premoženje „krivovercev“, deloma ovađuhom, deloma cerkvi, našlo se je vedno dovolj ljudi duhovnega in svetnega stanu, kateri so iz maščevanja in dobičkaželjnosti ovajali tudi najboljše vernike, osobito pa svobodomiselnne može cerkvenemu sodu kot krivoverce samo, da so se mogli z njihovim premoženjem okoristiti.

Na najgrozovitejši način so se rabile proti osumljenim mučilnica ali torture; obsodba je bila dvojna,

tako v cerkveno kazen: prokletstvo, pokoro, kakor v posvetno: ječo, vzidanje v ozke celice, ki so imele samo na stropu malo odprtino, javno sramotilno izpostavljanje, sežiganje.

Tega, kako se je nekdanj zahtevala za „grehe“ javna pokora, se nekteri starejši ljudje spominjajo po ustnem izročilu še dandanes. Gotovo pa je že vsakdo čul od starejših ljudi, kako je nekdanj duhovščina imela ljudi v strahu, zlasti pri „izpraševanju“, oddaji spovednih listkov, pri ženitvah itd. Kolikor bolj pa prihaja svobodnejši duh med ljudi, v toliko tudi odjenjuje duhovščina (cerkev se vedno prilagoduje razmeram, kakor kaže, tako je treba delati). V mestih so duhovniki vljudni in prijazni, po gorskih samotnih krajih, kjer so ljudje nevedni in bojazljivi in vidijo v vsakem maziljencu utelešenega boga, tam so samovoljni, trmasti in hočejo brezpogojno vladati v vseh stvareh.

Cerkev se nekdanj ni hotela oskruniti s krvjo svojih žrtev, temveč jih je radi lepšega izročila svetni oblasti. Ker pa je bila cerkev takrat skoraj vsemogočna in je bilo vse drugo popolnoma pod njenim vplivom, bilo je naravno, da se je z obsojenci vedno zgodilo po njeni želji, kdor bi se jej ustavljal zapadel bi bil sam inkviziciji.

(Konec prih.)

ne da miru begunjskim klerikalcem. Silno jih jezi, da vkljub vsem njihovim intrigam in hujskanjem ta posojilnica prav dobro napreduje. V zadnjem „Lažiljubu“ so se zopet spravili nad to posojilnico. Klepetavi dopisnik pravi, da so pri tej posojilnici pol možje, dočim je vsem znano, da so pri tej posojilnici včlanjeni samo značajni, za napredek in ljudski blagor vneti in delavni možaki. Domoljubov dopisnik naj išče v Begunjah pri klerikalni stranki pol možake, ker večinoma so v njeni stranki možje v krilu. Domoljubov dopisnik je prava čenča. Čudimo se njegovi puhli učenosti. Stvarno ne pove nič, nič slabega ne more očitati naši posojilnici, zato se je vrgel na polje jezuitskega zavijanja. Pa glej smolo, posojilnica dobro napreduje ter deluje v prid ljudskega blagra, raditega hodi Domoljubov dopisnik okolu nje bolj nerodno kakor mačka okolu vrele kaše, da mora vsak dopisnika pomilovati. Klerikalci so res čudni ljudje, vedno kričijo, da so vneti za združno organizacijo, a kakor se ustanovi kaka nova posojilnica, koje namen je delovati za ljudski blagor in ne vedno za nenasitno farško bisago, hoče jih od jeze krč zlomiti. — Boli jih, ko vidijo, kako se je začelo ljudstvo zanimati za napredek, ker bodo morali uvaževati čas, v katerem živimo. Zadovoljni so lahko, da so mogli dozdej v motnem ribariti.

Domače vesti.

Pevsko društvo „Javornik“ v Matenjivasi, priredi dne 1. aprila t. l. poučen izlet v Ljubljano. Ogledalo si bode več tovarn ter znamenitosti bele Ljubljane. Prijatelji društva se vabijo, da se izletnikom pridružijo. Odhod iz kolodvora iz Prestranka z vlakom ob 3. uri zjutraj. Natančnejši vspeled se objavi. Združimo prijetno s koristnim!

Naš državni poslanec dr. Žitnik, se je kaj imenitno imel na shodu v Košani. Šumelo mu bode še dolgo po ušesih, kar je tam slišal od „zavednih“ volilcev. V hribih se dela dan ...! Ti nesrečno starostno zavarovanje, in ti še bolj nesrečna vladna podpora!

V Orehku se snuje tamburaški klub. Živel napredek!

„Podporno društvo za slov. visokošolce na Dunaju“ je razdelilo med uboge slovenske dijake meseca januarja 805 K, februarja 1005 K, in marca 1000 K. Da bode društvu tudi v bodoče možno veliko bedo med dijaki olajšati, prosi isto slov. občinstvo daljnih prispevkov, katere sprejema blagajnik Ivan Luzar, nadrevident v p., Dunaj III/3 Reisnerstrasse 27.

Razstava rogov. Na praznik sv. Jožefa otvori „Slovenski lovski klub“ v „Mestnem domu“ prvo razstavo rogovja divjačine, ubite na Kranjskem, in sicer rogovje srnjakov, gamzov in jelenov. Razstava, ki bo zvezana obenem z reklamno razstavo lovskih predmetov domačih tyrdk, se otvori v petek, dne 19. t. m.

ob 11. dopoldne. Odprta bo v petek popoldne, v soboto cel dan ter se zaključi v nedeljo zvečer ob 8. uri. Dostopna bo te dni zjutraj od 8. ure pa zvečer do 8. ure proti vstopnini 1 K. Vabijo se torej vsi lovci in vsi prijatelji lova, da si to prvo razstavo te vrste na Kranjskem ogledajo.

Deželnozborske dopolnilne volitve na Vipavskem in v idrijskem sodnem okraju so predmet živahnim posvetovanjem naših zaupnikov. V Idriji se je v nedeljo sklenilo, da pojde idrijski okraj v boj, če postavijo napredni vipavci kandidata.

Na Colu pri Vipavi je ljudstvo silno razburjeno radi krivične razdelitve krmil po znižani ceni. Klerikalci, ki imajo svoje denarje naložene v posojilnici, dobili so polno krmil, dočim so dobili nekateri ubožni kmetje prav malo ali pa celo nič krmil. — Prišle bodo zopet volitve, a tedaj bomo posvetili klerikalcem in klerikalnemu županu. Naš župnik ve ob volitvah za vsacega kmeta, a pri razdelitvi krmil ni vedel za vsacega!

Kot neodvisni kandidat za dopolnilno deželnozborsko volitev v vipavsko-idrijskem okraju proglasil je kandidato Janez Bukovič mizarski mojster v Vipavi. Pretečeno nedeljo dne 14. t. m. vršil se je v Vipavi volilni shod neodvisnih volilcev, kateri so proglasili Janeza Bukoviča svojim kandidatom. Zborovalcev je bilo do 200. Bukovič razvil je svoj program in je obljubil, da hoče v slučaju izvolitve delovati v blagor rokodelcev in kmetov.

Radi častikraje bil je pri vipavskem sodišču obsojen znani klerikalni župan Tone Uršič iz Št. Vida na globo 60 K, a deželno kot prizivno sodišče je sedaj zvišalo to kazen na 100 K. Upajmo, da bode sedaj malo pristrižen jeziček Uršičev;

Umrli je dne 16. t. m. gospod Josip Žvokelj, posestnik v Vipavi. Josip Žvokelj je bil vedno odločen naprednjak, ki je obilo delal za narodnonapredno stvar. Napredna stvar je veliko izgubila s smrtjo Josipa Žvoklja. Pokojnik je bil veliko let občinski svetovalec, član krajnega šol. sveta in okrajno cestnega odbora. Vipava izgubi z njim enega izmed svojih najodličnejših prvoboriteljev. Kako obče čislani in priljubljeni je bil blagi pokojnik, spričeval je njegov veličasten pogreb. Vipavsko pevsko društvo zapelo mu je s svojim krepkim zborom pred hišo in na grobu lepe žalostinke. Vdeležba pri pogrebu je bila tako velika, kakor ne zlepa v Vipavi. Videli smo poleg domačinov veliko odličnih mož iz cele Vipavske doline. Bodi blagemu pokojniku zemljica lahka!

Narodno gospodarstvo.

Varstvo živali. Odvetnik iz Švice se je mudil te dni na Dunaju. Kakor popisuje sam, mu je veselje, ki ga je vžival v tem lepem mestu, zagrenilo neverjetno surovo ravnanje dunajskih voznikov. Neusmiljeno naganjajo konje po razmočenih kakor tudi po kamenitih cestah. Težki tovarni vozovi, za katere bi bili najmanj

trije konji potrebni, se prevažajo z dvema konjema, bič in surove kletve voznikov pa pomagajo. Tega v Švici ni. Oblasti skrbe, da se preprečijo take surovosti. Umno gospodarstvo zahteva, da se ukrene kaj proti takim sirovostim, saj je znano, da vsak udarec z bičem kakor tudi preoblaganje z delom zmanjšuje vrednost živali. Ko bi ta mož potoval po Slovenskem, bi morebiti tudi po slovenskih cestah našel marsikoga, ki za gospodarjevim hrbtom še bolj neusmiljeno pretepa žival.

Strešno opeko, katera drži na strehi podledico, to je, da sneg ne primrzne in da se voda ob južnem vremenu odteka ter ne moči strešnega lesa izdelala je lansko leto tvrdka Karol Jelovšek ces. in kr. dvorni založnik opek na Vrhniki. Pokrili sta se dve poslopji v poskušnjo in v letošnji hudi zimi se je ta opeka tako obnesla, da je ni nič popokalo in tudi ni prav nič podstrešja močilo. Ta strešna opeka ni zarezana, ampak ima obliko in velikost navadne strešne opeke, ter je iz posebne najfinejše ilovice, na strojih izdelana. V promet se bode ta opeka letos na jesen oddajala.

Kako naj deluje kmet za narodno stvar.

Razume se samo ob sebi, da tisti, ki več zna doseže lažje svoj smoter. Zato deluje človek, ki se je mnogo učil, zbog svojega znanja in svojihkušenj lažje in uspešnejše za svoj narod kakor n. pr. kmet. Vendar pa ne smemo nikdar v narodnih bojih prezirati kmetskega stanu. Narobe, narodno zavedno kmetsko ljudstvo, če je primerno podučeno, je glavna opora izobražencev v boju za narodne pravice. Kmetsko ljudstvo je od narave malo naklonjeno novotarjam. Zato se narodnost pri kmetu lažje ohrani, kot pri izobražencu. Iz kmetskega rodu zajemamo vedno novih in čilih močij in znano je, da so bili mnogi veleugledni možje sinovi preprostega kmeta. To velja posebno pri nas, kjer smo si šele v teku zadnjih desetletjih ustanovili nekak srednji stan. Skoraj ga ni slovenskega izobraženca, čegar stari ali vsaj prastari oče ni bil kmet.

Ako hoče kmet uspešno delovati za svoj narod, se mora predvsem zavedati, da je jezik, ki ga govori dedščina njegovih očakov, in da mu mora biti radi tega svet. Tudi ko bi govoril še toliko jezikov, prvi jezik mu mora biti vselej materni. V tem duhu mora vzgajati svoje otroke. Žalostno dejstvo je, da se kmetski sin, ki je skončal visoke šole in, ki je sedaj kje kak visok uradnik, sramuje svoje domovine in svojega jezika. Res je, mi nimamo zlata in srebra, nekaj pa ima narod, kar je več vredno kot vse zlato — zdrav je na duši in na telesu. Da smo se ohranili kljub vsem nezgodam, to je naš največji narodni ponos. To pa mora kmet vcepiti v srca svojih otrok. In tako bo kmet najuspešnejše deloval za svoj narod.

Važno orožje v narodnih bojih je, da se narod primerno množi. Naš kmet je še, hvala Bogu oddaljen

od neumnih novotarj, bati se številnih otrok. V starih časih so ljudje smatrali kot najvišjo žensko popolnost mater z mnogimi, zdravimi in krepkimi otroki. Da bi veljalo to tudi sedaj!

Vsakdo brez razlike se mora dandanes spopolnjevati. Tudi kmetu ne sme biti dovolj, da zna kositi in orati. Segati mora po knjigah, ki ga poučujejo in navajajo v njegovih stanovskih dolžnostih. V tem zmislu delujejo že dolgo vrsto let družba sv. Mohorja, razni listi, kakor n. pr. „Kmetovalec“ „Notranjec“ ter razna od države podpirana podjetja. V prostem času pa naj seže kmet tudi po drugih čtivih. Pridno naj prebira časopise, ki se ujemajo z njegovim političnim prepričanjem ter po knjigah, posebno takih ki se pečajo z našim narodom. „Romani“ kakor „Beračeve skrivnosti“, „Grofica beračica“ itd. so pa za narod pravi strup in poguba. Treba se jih je torej ogibati. — „Kdor več zna več velja“ — to velja tudi tebi kmet in sicer tudi, kadar se boriš za svoj narod.

Pri volitvah voli vedno onega, kateremu ni mar za tiste solde, ki jih dobi kot poslanec temveč, ki skrbi predvsem za tebe in za tvoj narod.

Vedi: umno kmetijsko gospodarstvo je vedno trdna opora naroda. Dokler so bili Rimljani priprosto kmetsko ljudstvo, so bili močni. Previsoka kultura pa jim je izkopala grob. V mestih lahko vlada tujec; krepkega, zdravega in zavednega kmetskega ljudstva pa ne bo nikdar podjarmil. Bodi štedljiv in priden. S tem pa še ni rečeno, da si ne smeš ob priliki privoščiti kozarca. Bodi vesel; kdor dela z veseljem, dela dvojno. Ljubi v poštenu družbi petje. Vsaj so ravno naše narodne pesmi tako lepe. In kako lepo je, če se poje med poštenimi prijatelji!

Da bi ti preveč žrtvoval za narodne namene v denarju, tega ne bo noben pameten človek od tebe zahteval. Upam pa, da se boš ob gotovih prilikah sam od sebe spomnil na naša narodna obrambna društva. Če si n. pr. napravil dobro kupčijo boš, mesto, da bi spil 4 litre vina, spil samo enega ali dva, dve desetici pa lahko žrtvuješ družbi sv. Cirila in Metoda. Ko kupuješ n. pr. milo, svinčnike, vžigalice itd. kupi družbine, ki ne stanejo nič več, pri tem pa vendar koristiš narodni stvari. Podpiraj pred vsem slovenske trgovce in podjetnike in boj se nemških in nemčurskih, ki ti hočejo samo hudo.

Pripoveduje se, da je slavni angleški admiral Nelzn v morski bitki pri Trafalgaru (1805.) mesto običajnega nagovora rekel svojim vojakom samo sledeče besede: „Domovina pričakuje, da vsakdo izmed vas stori svojo dolžnost.“ Kmalu nato je Nelzn, zadet od sovražne kroglice, zdihtil svojo veliko dušo. Angleški mornarji pa so brez voditelja premagali močnejše špansko-francosko brodovje. Te besede niso veljale samo tistim angleškim bojevnikom, veljajo nam vsem in tudi tebi, dragi slovenski kmet. Naš narod mora zmagati in bo zmagal, ako vsi storimo svojo dolžnost.

Vladimir Travner.

Po svetu.

Povodnji na Ogrskem in v Rumuniji. Radi južnega vremena taja se sneg, vse reke in potoki po Rumuniji so silno narastli in mnogo krajev je pod vodo. Donava je preplavila obrežje. V Furunu se je voda vlila po pokopališču s tako silo, da so plavale krste, mrličji in kostnjaki po vodi. Tudi Tisa na Ogrskem je prestopila in preplavila 800 orolov polja.

Vihar v Arkanzasu. V pondeljek je mesto Brinklej, ki ima 6000 prebivalcev, postalo žrtev viharja. Ostalo je samo nekoliko hiš brez streh. Med viharjem je nastal tudi požar, 40 ljudi je mrtvih, 40 težko ranjenih.

Čudezni zdravnik. Tudi drugod še verjejo na razne čudeže, kar naj dokazuje sledeče. Na Češkem se je v nekaterih krajih pojavil potujoči „doktor,“ ki je različne ljudi zdravil in opeharil. Od delavca, ki dela v steklarni je najprej zahteval 2 K za čudežno zdravljenje. Potem ga je peljal v hlev, kjer se je moral delavec do nazega sleči. Nato mu je doktor zлил škaf mrzle vode na glavo. Ozdravel bolnik ni, pač pa se je prehladil. „Zdravnika“ bodo zaprli, če ga dobe.

Pomiloščen morilec. Pred 27 leti je bil zaradi umora na smrt obsojen dvajsetletni Karl Cajlar. Po 26 letni ječi je bil lani pomiloščen. Prišel je zopet med ljudi, ktere je poznal preje, a se je bil odvadil družbe, in je bil vsem tuj. Svojega brata, s katerim si je dopisoval, dokler je bil zaprt, in ga je celo podpiral s prihranki, ki jih je zaslužil v ječi, je poiskal, toda spoznal je, da sta si tukaj doma bolj tuja kot poprej, ko ju je ločilo zidovje. Zaradi neke majhne denarne zadeve je bil pozvan na policijo, kjer je izjavil, da se ne more privaditi novi kronski veljavi. Na cesti bi ga bil kmalu povozil avtomobil, privaditi se tudi ni mogel električni železnici in velikomestnemu trušču na Dunaju. Boleli so ga pogledi ljudi, ki so mu pričali, da 26 letna ječa ni mogla izbrisati zločina. Mnogo je pretrpel, bil je skrajno nesrečen. Sam pravi, da toliko sovraštva v vseh letih ječe ni prestal, kot v mesecih, odkar je vžival „zlati svobodo“. Našel je pribežališče pri paru, ki je živel v divjem zakonu. Navadno je sedel v kotu tiho in nihče se ni dosti brigal zanj. V 26 letih ni imel priložnosti občevati z ženskami in sedaj se ga je polotila velikanska strast do gospodinje. Ko ga je ta zavrnila, je prijel poleno in jo je ž njim po glavi tolkel, da je omedlela. Tekel je nato na policijo in se je sam naznanil z besedami: „Ravnozdaj sem eno umoril!“ Kaj je želeli nesrečniku? Le milosti, ki mu znova odpre vrata ječe, ki ga bo varovala upov in prevar življenja, katerim ni več kos.

Poroke v Pragi. 31. jan. t. l. je bilo v katoliški cerkvi 127 oklicev. 7. februarja pa sploh ni bilo pridige, ker je bilo toliko oklicev.

Stoletnica Darwinovega rojstva. Z marljivim delom, opirajoč se na skrbno izbrane primere iz živalstva in rastlinstva, je sestavil Anglež Darwin l. 1859 knjigo

„O nastanku vrst.“ Knjiga je bila razprodana v enem dnevu in je povzročila med omikanci nekak duševen vihar. Dotedaj so ljudje mislili in verjeli, da so vrste nespremenljive, odkar jih je rešil Noe. Darwin pa trdi, da so se razvile sedanje živalske in rastlinske vrste polagoma iz več ali morebiti tudi le iz ene same vrste. Mnogi resni možje, ki so proučevali delo in so hoteli razglasiti njegove napake, so postali strastni privrženci novega nauka. Prirodoslovci pa so se pričeli bojevati za Darwinov nauk z raziskavanjem in proučevanjem prirode, dočim se mu še danes vstavljajo teologi, ki so „nezmotljivi“, kar jim pa ni prisodil nihče drugi kot sami.

Fotograf v haremu perzijskega šaha. Šah bi bil rad pokazal harem svojim znancem. Ker je pa po orijentalnem izročilu prepovedano, da prestopi tujec haremov prag, je dal vseh 805 žena fotografirati in jih bo v albumih razdajal znancem. Haremske žene prejšnjega šaha je sedanj oženil z uradniki in oficirji, sedanje žene pa je nabral šah sam ali s pomočjo svojih slug.

Za kratek čas.

Neprijetno. Berič (k gospodu, ki koraka že delj časa pred sodnijo sem in tja): „Gospod, ali čakate koga?“ Gospod: „Da, pred pol ure sem videl vstopiti svojega starega prijatelja, gospoda Leberla v sodnijo.“ Berič: „Res je bil gospod Leberl. Toda na tega ni treba čakati, prišel bo šele v 4 tednih ven!“

Srebrni jubilej. „Srebrni jubilej Vaše kuharice — pravite?“ „Da, zdaj je že 25 ur pri nas!“

Najboljši davčni sistem. A: „Ali ste za direktne ali za indirektno davke?“ B: „Jaz nisem za nobene vnet!“

Ubogi šolarji. Micika, učenka I. razreda: „Sultan, o Sultan, kako se ti dobro godi! Ti se ne umivaš, se ne češeš in v šolo ti tudi ni treba hoditi!“

Petje. „Kdo tako vpije?“ „Ne vem, ali kura kokodaka, ali poje naša Franca!“

V mestni šoli. Učiteljica: „Kakšne barve je mleko?“ Pepica: „Mleko je sivo.“ Učiteljica: „Ne, belo je!“ Pepica: „Naša mama pravijo vsak dan: Mleko ni belo, sivo je!“

Loterijske številke.

Trst, 13. marca		30	77	79	17	52
Praga, 17. marca		13	54	53	57	48

Rodoljubi, podpirajmo le domače trgovce in obrtnike!

Trpežni folc

navadno strešno opeko „Kavljar“ in zidno opeko izdeluje ter ima v zalogi

Karol Jelovšek

c. in kr. dvorni založnik opek na Vrhniki.

Dr. ED. VOLČIČ v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter se dobivajo pri njem in pri vseh knjigotržcih naslednje pravne knjige:

- 1. Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnim slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8.—
- 2. Odvetniška tarifa;** določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906. Broširano K 1.80
- 3. Zakoni o javnih knjigah,** zemljiških itd. (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi. s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5.60
popolno v platno vezana K 6.—

Ponatisi iz knjige navedene pod točko 3.:

- 4. Vzglede predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovna in vpisnina. Broširano K 1.—
- 5. Kolkovna in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju K —.60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo,** s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —.40
Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah.** 1908. Cena mehko vezani knjižici K —.80
Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev.** 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K —.80
Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zlozbi zemljišč.** 1908. Mehko vezano K 2.—
Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari.** 1908. Mehko vezano K —.80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto, proti poštneemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštne znamkah.

Ali ste že plačali naročnino za leto 1909?
Ne pozabite je odposlati.

Hišo

z vrtom, kolarnico in dvema parcelama
prodam v Postojni za **14.000 K.** — Podrobnosti se
izve pri lastniku.

A. Miklavčič, kolar na Uncu.

Pisma se naslavlja v lastne roke lastnika.

Za ognjegasce!!

Večje število čelad in sekiric
— skoro nove, se prav poceni prodajo. —

Kje? pove upravništvo »Notranjca«.

Proda se

hiša v Postojni št. 24

s sadnim vrtom, malo njivico in vrtom za zelenjavo pod ugodnimi pogoji. Izve se lahko pri
G. pl. Emil Garzaroli.

Zastopnik

valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja
Slavoj Jenko ima zaloge za odjem na debelo
v Trnovem in Podgradu.

===== **Trgovci: „Svoji k svojim.“** =====

Singer „66“

najnovejši in =====

===== najpopolnejši

šivalni stroj.

Singer

šivalne stroje

dobite samo po naših

prodajalnicah.

Singer Co. del. družbe za šivalne stroje

Kočevje, Glavni trg št. 79.

Kdor

hoče sebi in svojim otrokom odpraviti

kašelj

hripavost, nahod, oslovski kašelj, katar v grlu
naj kupi zdravniško priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami.

--- 5500 notarsko priznanih izpričeval. ---

Zavitek 20 in 40 h.

Škatlja 80 h.

Dobivajo se v sledečih lekarnah: **J. Hus**, Vipava; **F. Bakarčič**,
Postojna; **A. Bohinc** in **U. Trnkóczy**, Ljubljana; **K. Andigajne**,
Novomesto; **D. Pirc**, Idrija.

Notranjci! Podpirajte
svoj list z oglasi! Naši oglasi
so vspešni.

FRANČ KRAIGHER

krojaški mojster v Ljubljani
Kongresni trg 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje
oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.

Cene zmerne! Delo solidno!

===== Postrežba točna. =====

Nova slovenska trgovina!

Lenasi & Gerkman, Ljubljana.

Priporoča za pomlad in poletje: Najnovejše kamgarne in druga sukna za moške obleke. = Novosti raznega volnenega blaga za ženske obleke in bluze. Najrazličnejših vrst bastisti, sateni, kambriki. = Velika zaloga perilnega blaga, šifona, gradelna, blaga za rjuhe in platna vseh vrst. = Fine garniture, odeje, preproge in zavese. = Solidne cene in točna postrežba!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Pozor! Kmetje! Pozor!

SVOJI K SVOJIM!

Popolnoma varno in najbolje naložite denar v

Kmečki posojilnici

— v LJUBLJANI —

(nasproti Figovca — v lastni hiši na Dunajski cesti).

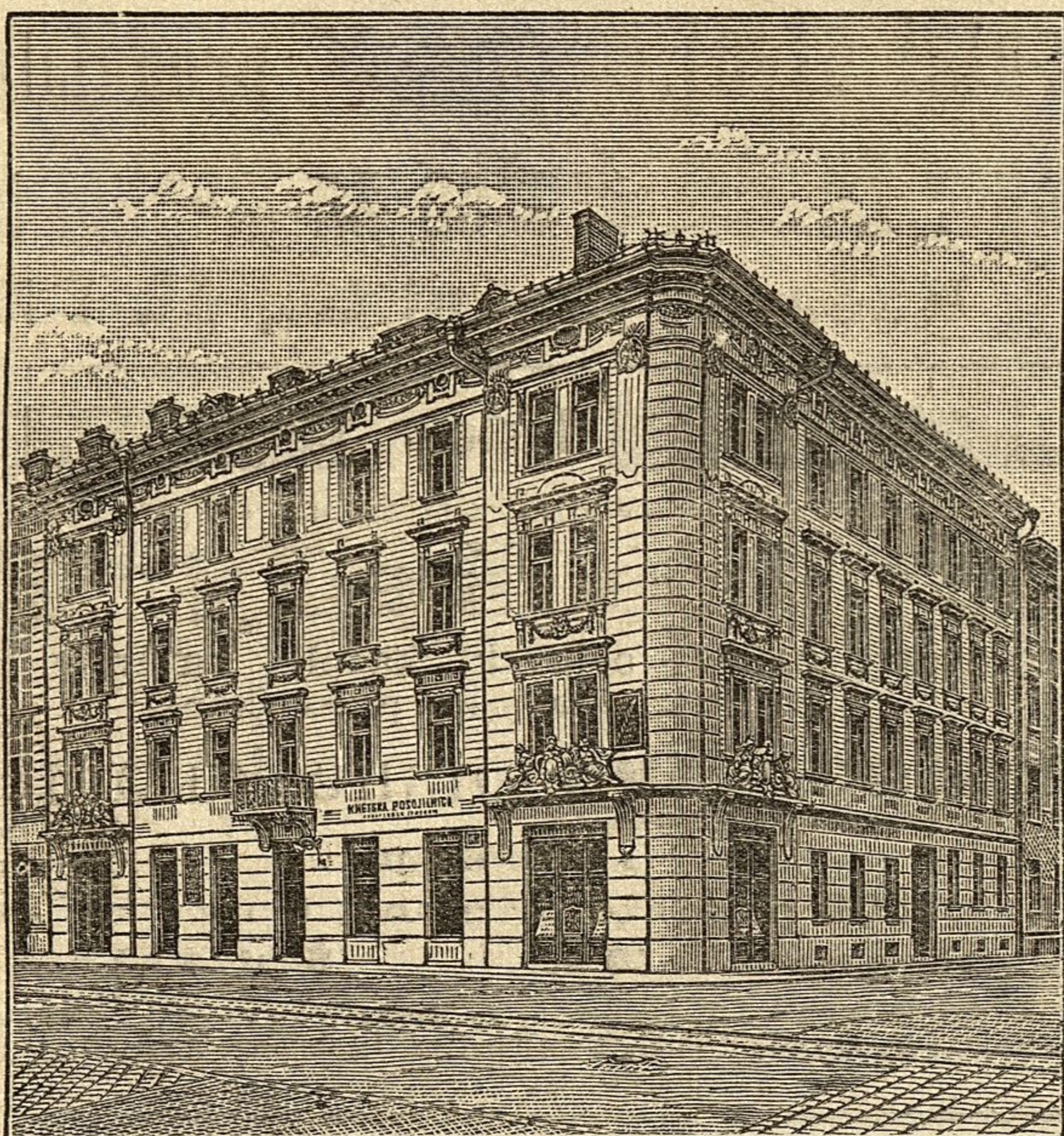
Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po $4\frac{1}{2}\%$

V kmečki posojilnici je naloženo že **nad 15 milijonov kron.**

Rezervni zaklad čez K 300.000.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov. Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog.

Svoji k svojim, kmetje!

Svoji k svojim, kmetje!

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
= dopoludne. =

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{3}{4}\%$ od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po $5\frac{1}{2}\%$ in amortizaciji najmanj $\frac{1}{2}\%$, na osobni kredit po 6% .

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.